प्रारम्भिक ढाँचा २०७८

मन्तव्य

अध्यक्ष,

शिक्षा सार्वजनिक महत्वको विषय हो। सबै पक्षको सार्वजनिक चिन्तन र व्यवहारबाट मात्र शिक्षा क्षेत्रको जग बलियो हुन्छ भन्ने चाहना बमोजिम शिक्षालाई गतिशील, वैज्ञानिक, समयसापेक्ष उत्पादनमूलक बनाउदै लगिनु पर्दछ। **"मूल्यउन्मुख शैक्षिक वातावरण समुन्नत लालझाडीको आवरण"** यस लालझाडी गाउँपालिकाको सरकारको दुरदृष्टी हो। यस गाउँपालिकालाई शैक्षिक आकर्षणको केन्द्र विन्दु बनाउन गाउँकार्यपालिकाले दश वर्षभित्र शिक्षा क्षेत्रमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा प्रतिष्पर्धा गर्ने सक्षम नागरिक तयार गर्ने लक्ष्य लिइको छ। साथै लक्ष्य प्राप्तीका लागि वस्तुनिष्ठ रुपमा नीति तथा कार्यक्रमहरु तय हुदै आइरहेका छन्।

लालझाडी गाउँबासी जनसमुदायको शैक्षिक आकांक्षालाई मुर्त रुप दिइ बालबालिकाहरुको समृद्ध भविष्य सुनिश्चित गर्ने उद्धेश्यले लालझाडी शिक्षा सम्मेलन मार्फत दश वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माणको घोषणा गरी योजना निर्माण गरिएको छ।योजना कार्यान्वयन मार्फत समाजका सबै तह तप्का तथा राष्ट्रका शैक्षिक लक्ष्यहरु पुरा गर्न दश बर्षे शिक्षा क्षेत्र योजनाले मार्गदर्शकको भूमिका निर्वाह गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु। योजना निर्माणका क्रममा अमुल्य सल्लाह सुझाव दिनु हुने विद्यार्थी, शिक्षक, प्रधानाध्यापक, अभिभावक, कर्मचारी, वुद्धिजीवि, राजनैतिक दलका प्रतिनीधि तथा कार्यपालिकाका पदाधिकारी लगायत सम्पूर्ण सरोकारवाला महानुभावहरुलाई हार्दीक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

शिक्षा क्षेत्रको गुणात्मक विकासका लागि क्रियाशील सम्पूर्ण पक्षहरुको रचनात्मक सल्लाह सुझावको आधारमा तयार पारिएको यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयको माध्यमबाट समग्र लालझाडी वासीको जीवनस्तरमा गुणात्मक उपलब्धिको अपेक्षा गर्दछु। यस योजना कार्यान्वयनका मुख्य सम्वाहक विद्यालयहरु रहेकोले विद्यालय क्षेत्र भित्र कार्यरत सम्पूर्ण जनशक्तिलाई उत्साहमूलक कार्यान्वयनका लागि हार्दीक अपिल गर्दछु।

यस योजनाले शैक्षिक प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै व्यक्तिको व्यवहारिक जीवन उत्पादनमूलक, सृजनात्मक र स्व:उत्प्रेरित विकासको अपेक्षा गर्दै सफल कार्यान्वयनको लागि सबै पक्षको सक्रियता र जिम्मेवारी रहने विश्वास लिएको छु।

मिति:२०७८/०३/३० गते

मदन सेन बडायक

परिच्छेद १ परिचय

१.१पृष्ठभूमि

शिक्षा क्षेत्र योजनाका संकल्प :

१ गुणस्तरीय शिक्षा, हाम्रो सदिच्छा

२ शिक्षामा स्तरीयता : हाम्रो प्रतिवद्धता

३ मूल्य उन्मुख शैक्षिक नीति, समग्र लालझाडीको समुन्नति

दूरदृष्टि :

मूल्यउन्मुख शैक्षिक वातावरण समुन्नत लालझाडीको आवरण

लक्ष्य :

दश वर्षभित्र शिक्षा क्षेत्रमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिष्प्रधा गर्ने सक्षम नागरिक तयार गर्ने ।

१.१.१ अवधारणा

शिक्षा मानव विकासको आधार हो। जसको माध्यमवाट देश विकासका लागि आवश्यक सवै क्षेत्रका जनशक्ति आपूर्ति गर्ने एक मात्र आधार शिक्षा नै हो। मानवसमुदाय र राष्ट्रको विकासाङ्कको मानक पनि शिक्षा नै भएको यथार्थतालाई हृदयङ्गम गरि विगतका केन्द्रीकृत योजना वाट सवै क्षेत्र र समुदायको समानुपातिक विकास हुन नसकेको तथ्यलाई स्वीकार गरि मुलुक विकेन्द्रीकृत सघींय ढाँचामा गएको र नयाँ संघिय ढाँचा अनुरुप तीन तहका सरकारको परिकल्पना संविधानले गरे वमोजिम सवै तहका सरकार हरु आ-आफ्नो क्षेत्रको समयोचित विकासका लागि योजना कार्यक्रम वजेट तर्जुमा गरि लागु गर्न स्वायत्त भए वमोजिम आफ्ना लागि आफै योजना निर्माण गरि विकासको समानुपातिक र समन्यायिक वितरण गरि आफ्ना जनसमुदायलाई विकासको प्रतिफल उपयोग गर्ने अवसर सिर्जनाका लागि योजना निर्माण गर्ने अभ्यास अन्तर्गत लालझाडी गाउँपालिकाको दश वर्षे शैक्षिक योजना तर्जुमा गरिएको हो।

१ समग्र पालिकाको शिक्षा क्षेत्रको विश्लेषण

प्राकृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण लालझाडी गाउँपालिका कञ्चनपुर जिल्लाको जिल्लाको पूर्व दक्षिण भेगमा अवस्थित छ। विगतमा भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, शैक्षिक लगायतका सवै पक्षवाट पछि परि हाल यी सवै क्षेत्रमा अगाडि वड्न फड्को मार्ने स्थितिमा रहेको छ।

अझै पनि यस जिल्लाको अन्य पालिकाको तुलनामा न्यून शैक्षिक संस्थाहरु क्रियाशील रहेको पालिका भित्र पर्दछ। हाल यस पालिका अन्तरगत २९ वटा वालविकास , आधारभूत विBfलय (०-५ संचालित) विद्यालय ३ वटा, ०- ८ संचालित विद्यालय ७ वटा र माध्यमिक विद्यालय ०-१० संचालित ३ वटा तथा ०-१२ संचालित विद्यालय ३ वटा, अनौपचारिक प्रौढ विद्यालय एक र एउटा सामुदायिक सिकाइ केन्द्र संचालनमा रहेको छ। हालसम्म पनि यस पालिकाका वालवालिका उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि छिमेकी पालिका तथा जिल्ला सदरमुकाम प्रदेश राजधानी र संघीय राजधानीमा जानु पर्ने वाध्यतामा रहेका छन्। शिक्षाले व्यक्तिको जिवन यापनमा सहज गराइ अर्थपूर्ण जिवन जिउनका लागि सहयोग पुर्याउनुपर्ने विश्वव्यापी मान्यता रहेको छ। यसका लागि प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। हालसम्म यस पालिकामा प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालय संचालनमा आउन नसकेका कारण वालवालिकाले आर्जन गरेको शिक्षा व्यवहारीक र जिवनउपयोगी वनाउन आवश्यक छ।

शैक्षिक योजनाका सवलपक्षहरु

१. संघीयता कार्यान्वयन पछि नेपाल सरकारले अङ्गिकार गरेको शिक्षा क्षेत्र विकास योजना र सिकाइदशक लाई व्यवहारिक रुपमा कार्यान्वयन योग्य वनाउन आम सरोकारवाला, वुद्धिजीवि, विद्धतवर्ग रजनीतिक दल, राष्ट्रिय / अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्था लगायतवाट प्राप्त धारणा सल्लाहसुझाव पृष्ठपोषण वाट प्राप्त सुझावको आधारमा पालिका स्तरिय दश वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माण गर्ने मुलुककै सम्भवत: पहिलो पालिकाको रुपमा स्थापित हुने अवसर विद्यमान रहेको छ।

२. यस योजनाले पालिकाको दश वर्षे शिक्षा योजना निर्माण हुनुको सँगसँगै शैक्षिक योजना कार्यान्वयनको माध्यमबाट समग्र पालिकाको शैक्षिक लक्ष्य पूरा गराउने निकायको रुपमा सम्पूर्ण विद्यालयहरुको दश वर्षे शैक्षिक योजना पनि निर्माण भइ कार्यान्वयनमा जाने अवस्थामा रहने वातावरण सिर्जना भएको छ।

३. पालिकाको नेतृत्व शैक्षिक योजना निर्माण र कार्यान्वयन मार्फत पालिकाको शैक्षिक स्थिति उकास्न उच्च सक्रिय र उत्प्रेरित रहेकोले शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रम संचालनमा समग्र पालिकाको योजना भित्र प्राथमिकताको उच्च श्रेणीमा परेको छ।

४. योजना निर्माणका लागि पूर्व सर्तमा रहेको तथ्याङ्क, पार्श्वचित्र तयार भएको छ।

५. शैक्षिक योजना कार्यान्वयनको आधारस्तम्का रुपमा रहेका शैक्षिक संस्था हरु र तिनमा कार्यरत जनशक्ति सक्रिय र उत्प्रेरित छन् ।

६. योजनालाई व्यवहारिक र कार्यान्वयन योग्य वनाउन आम सरोकारवालाहरु विच व्यापक छलफल अन्तरक्रिया, गोष्ठि संचालन गरि सो मार्फत प्राप्त सुझावहरुलाइ मार्गदर्शनको रुपमा लिइ सोही अनुरुपका प्राथमिकताक्रममा योजना /कार्य्रक्रम निर्माण गरिएकोले सरोकारवाला सवैको स्वामित्व/ अपनत्वमा पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन हुने वातावरण सिर्जना भएको छ।

७. पालिकाको योजना निर्माण सगँसगै शैक्षिक योजना मुख्य रुपमा कार्यान्वयन गर्ने गहन जिम्मेवारी र दायित्व भएका विद्यालयहरुको समेत दश वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माण भएकोले शैक्षिक योजना पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन हुने वातावरण सिर्जना भएको छ।

सुधार गर्नुपर्ने पक्ष

१. योजना कार्यान्वयनमा स्रोतको सुनिश्चितता तथा दिगोपनामा विशेष ध्यान पुर्याउनु पर्नेछ।

२. योजना तिनै चरणमा (तयारी, कार्यान्वयन, र प्रतिफल प्राप्ति) प्रभावकारी अनुगमन मूल्यांकनको व्यवस्था आवश्यक छ।

३. योजना निर्माणको चरणमा सरोकारवालाहरुको सक्रियता र तत्परताको निरन्तरता योजना अवधिभर कायम रहनुपर्ने छ।

४. योजना कार्यान्वयनमा प्रभावकारिताका लागि प्रभावकारी दण्ड र पुरुष्कार प्रणाली अवलम्वन गर्नु पर्नेछ।

योजनाका चुनौती

१. योजना निर्माणको छलफलको क्रममा गरिएका प्रतिवद्धताहरुमा कार्यान्वयन चरणमा स्वामित्व/ अपनत्व नरहेमा योजना पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन नहुने जोखिम रहनेछ।

२. योजनामा अनुमानित वजेटको स्रोत सुनिश्चितता नभएमा योजना पूर्णरुपमा कार्यान्वयन नहुने जोखिम रहनेछ।

३. योजना कार्यान्वयनको प्रमुख अङ्गको रुपमा रहेका विद्यालयहरुको सक्रियता, तत्परता र मनोवलमा प्रोत्साहन कायम राख्न नसक्नु।

१.२ पालिकाको शिक्षाक्षेत्रको वर्तमान क्षेत्रगत विश्लेषण

हाल यस पालिका अन्तरगत २९ वटा वालविकास , आधारभूत विBfलय (०-५ संचालित) विद्यालय ३ वटा, ०- ८ संचालित विद्यालय ७ वटा र माध्यमिक विद्यालय ०-१० संचालित ३ वटा तथा ०-१२ संचालित विद्यालय ३ वटा, अनौपचारिक प्रौढ विद्यालय एक र एउटा सामुदायिक सिकाइ केन्द्र संचालनमा रहेको छ। हालसम्म पनि यस पालिकाका वालवालिका उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि छिमेकी पालिका तथा जिल्ला सदरमुकाम प्रदेश राजधानी र संघीय राजधानीमा जानु पर्ने वाध्यतामा रहेका छन्। शिक्षाले व्यक्तिको जिवन यापनमा सहज गराइ अर्थपूर्ण जिवन जिउनका लागि सहयोग पुर्याउनुपर्ने विश्वव्यापी मान्यता रहेको छ। यसका लागि प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। हालसम्म यस पालिकामा प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालय संचालनमा आउन नसकेका कारण वालवालिकाले आर्जन गरेको शिक्षा व्यवहारीक र जिवनउपयोगी वनाउन आवश्यक छ।

तालिका :

क्र स	क्षेत्रहरु	संख्या		सामुदायिक अध्ययनरत विद्यार्थि संख्या	संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत संख्या	जम्मा विद्यार्थि संख्या	कार्यरत जनशक्ति	औसत	कैफियत
		सामुदायिक	संस्थागत						
१	**वालविकास**	२९	८	६९९	४०५	११०४	३७		
२	**आधारभूत**	१०	८	३३१४	४६१	३७७५	१५२		
३	**माध्यमिक**	६	०	१०५२	०	१०५२	३२		
४	**प्राविधिक**	०		०	०		०		
५	**अनौपचारीक प्रौढ विद्यालय**	१		१३					
६	**उच्च शिक्षा**	०		०	०		०		०

परिच्छेद २ शिक्षा क्षेत्र योजना

२.१ सन्दर्भ

मुलुकले अंगालेको संघी य शासन प्रणाली अनुरुप तीन तहका सरकारहरु स्थापना भइ क्रियाशील अवस्थामा रहेका र विगतका केन्द्रीकृत योजनाका सवलपक्षहरुलाइ आत्मसात गर्दै सुधारगर्नुपर्ने पक्षमा जोड दिई आफ्ना लागि आफैले योजना निर्माण, कार्यान्वयन र प्रतिफलको उपभोगलाई समेत यथार्थ वस्तुनिष्ठ वनाउने अवसर स्थानीय सरकारलाई समेत संवैधानिक रुपमा प्राप्त भएको अवसरलाई उपयोग गर्दै समग्र पालिकाको विकासको मेरुदण्डको रुपमा रहेको दशवर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माण गर्नुपर्ने आवश्यकता र व्यवस्था वमोजिम यो योजना निर्माण गरिएको हो ।

शैक्षिक क्षेत्रमा विगतमा समग्र जिल्लामा पछि परेको अवस्थावाट मुक्त भई समुदायको आवश्यकता (माग,चाहना र प्राथमिकता) वमोजिम शिक्षण सिकाइको केन्द्रविन्दुको रुपमा पालिकालाई स्थापित गराउन योजना निर्माण गरिएको हो ।

२.२ पालिका को दीर्घकालिन सोच तथा गन्तव्य

१. लालझाडी शिक्षा सम्मेलन मार्फत सरकारले घोषणा गरे वमोजिम २०७८ देखि २०८८ को दशकलाई प्रभावकारी शैक्षिक उत्सवको रुपमा विकास गरिनेछ ।

२. विद्यार्थीहरुमा मेधावी क्षमता विकास गराउन प्रतियोगितात्मक प्रतिभा पहिचानका कार्यक्रम मार्फत गाउँपालिकाको शैक्षिक पहिचान स्थापित गर्न लालझाडी प्रज्ञा प्रतिष्ठानको स्थापना गरि प्रभावकारी रुपमा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन ।

२.३ प्रमुख उद्देश्यहरु

१. सवै वालवालिकालाई संविधान प्रद्त्त मौलिक हक कार्यान्वयनको प्रत्याभूति प्रदान गर्दै मूल्यउन्मुख आत्मनिर्भर,उत्पादनमूखी जीवनयापनको अवसर प्रदान गर्नु ।

२. शिक्षालाई प्राविधिक व्यवसायिक वनाउदै अन्तराष्ट्रिय स्तरमा पहिचान स्थापित गर्नु ।

३. सिर्जनात्मक, मनोरञ्जनात्मक र प्रयोगात्मक सिकाइका माध्यमवाट प्रकृतिउन्मुख, चिन्तनयुक्त र वैज्ञानिक शैक्षिक प्रणालीको विकास गर्नु ।

४. समाजका कला, वैशिष्ट्य, संस्कृति र रहनसहनको संरक्षण गरि जीवन पर्यन्त शैक्षिक व्यवहार सुनिश्चित गराउनु ।

५. समग्र शैक्षिक जनशक्तिको आत्मअनुशासनयुक्त व्यवहारको माध्यमबाट संस्थागत सु-शासन कायम गर्नु ।

६. शिक्षण पेशालाई मर्यादित र व्यवस्थित वनाउन पेशागत सहयोग प्रणाली विकास गर्नु ।

२.४ पालिकाको दीर्घकालिन रणनीति

लालझाडी गाउँपालिकालाई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय परिवेशमा समुन्नत पालिकाको रुपमा स्थापना गर्ने आवश्यक मानवस्रोत विकास गरि गाउँपालिकालाई शैक्षिक आकर्षणको केन्द्रको रुपमा स्थापित गर्ने ।

परिच्छेद ३ शिक्षा क्षेत्र योजनाका प्राथमिकताक्रम

१. प्राविधिक तथा व्यवसायिक क्षेत्र

२. विज्ञान प्रविधि तथा सूचना संचार

३. कृषि, वन, प्रयटन तथा पर्यावरण

४. खेलकुद, सङ्गीत, कला र साहित्य

५. सुशासन, क्षमता विकास जनशक्ति व्यवस्थापन तथा स्रोत परिचालन

३.१ प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा

परिचय

नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३९ बालबालिकाको हकको उपधारा ३ मा प्रत्येक बालबालिका लाई प्रारम्भिक ल विकास तथा बाल सहभागिताको हक हुने छ भनि उललेख गरिएको ५ साथै शिक्षा ऐन २०२८ को आठौसंसोधनले बालविकास शिक्षालाई विद्यालय शिक्षाकै अंगको रुपमा मान्य दिएकोछ । प्रारम्भिक बा लविकास तथा शिक्षा कार्यक्रमले बालबालिकालई लेखपढ गराउने वा अक्षर तथा अंक चिनाउने कार् मा जोड दिने भन्दा बाल बालिकाको सर्वाङ्गिण विकासमा सहयोग गर्नाका साथे आधारभुत शिक्षकाको लागि तयार गराउन सहयोग गर्नु सर्५ र प्रारम्भिक बालबिकास तथा शिक्षा कार्यक्रमहरु विभिन्न समयावधिमा सञ्चालन गर्ने प्रचलन भए पनि चार वर्ष उमेर पुगेका बालबालिकाका लागि एक बर्षे बालविकास शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने व्यवस्था नेपालको निशुल्क तथा अनिवार्य शिक्षा ऐन २०७५ तथा राष्ट्रिय शिषा नीति २०६७ मा उल्लेख भएको र नेपालको १५ औ योजनामा पनि सोसी व्यवस्था गरिएको सम्बन्धमा यस शिक्षा योजनामा पनि एक बर्षे वालविकास शिक्षा कार्यक्रम समावेश गरिएको छ । सबै क्षेत्रको समन्वयात्मक सहयोगले यस पालिकामा बालविकास शिक्षा कार्यक्रम विसतारमा महत्वपूर्ण उपलब्धि हासिल भएको छ । बा लबालिका को शारिरिक मानसिक संवेगात्मक मानसिक एवं नैतिक सिर्जनात्मक पक्षको विकासमा उनिहरुलाइ आधारभुत शिक्षकाको लागि तयार गर्ने उद्येश्यले यो कार्यक्रम विद्यालय शिक्षकाको पहिलो पाइलाको रुपमा रहेको छ ।तसर्थ यसलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरिय बनाउनु स्थानियसरकारको दायित्व भित्र पर्दछ । यसै कुरालाई मध्यनजर गरेर लालझाडी गाउँपालिकाले निर्माण गरेको शिक्षा योजनामा प्रारम्भिक बा लविकास शिक्षालाई व्यवस्थित गुणस्तरिय बाउने प्रयास स्वरुप कार्यक्रम समावेश गरिएको छ ।

वर्तमान अवस्था

यस गाउँपालिका भित्र हाल सम्म जम्मा १६ वटा समुदायिक विद्यालयहरुमा २९ वटा वालविकास कक्षा सञ्चालनमा रहेका छन् । १ जना पुरुष र २८ जना महिला गरि जम्मा २९ वटा वालविकास सहजकर्ताहरु कार्यरत रहेको विद्यमान अवस्था छ ।उक्त वालविकास कक्षाहरुमा ४२१ जना छात्रा र ४५३ जना छात्र गरि जम्मा ८७४ जना बालबालिकाहरु अध्ययनरत छन् । गाउँपालिकाको सेवा भित्र रहेका प्रारम्भिक बालविकास उमेरका कुल १,००७ जना बालबालिकाहरु रहेका छन् । प्रारम्भिक बालविकासको कुल भर्नादर ८७.४५ प्रतिशत रहेकोछ । त्यसैगरि प्रारम्भिक बालविकासको खुदभर्नादर ६९.३ रहेको छ । कक्षा १ मा भर्ना भएका कुल वालबालिकाहरु मध्ये ७०.२ प्रतिशत बालवालिकाहरु मात्रै वालबिकास कक्षाको अनुभव लिएको देखिन्छ ।

मुख्य कार्यसम्पादन सुचक						
क्रस	तह	सुचांक	आधार बर्ष २०७७		२०८२	२०८७
			राष्ट्रिय	पालिका		
1.1	प्रारम्भिक बाल विकास	प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा कूल भर्ना दर* (%)	८६.२	८७.४५		
1.2		प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा खुद भर्ना दर* (%)		६९.३		
1.3		न्यनतम योग्यता पुरा भएका शिक्षकको प्रतिशत	९५	१००		
1.4		आधारभूत तालिम प्राप्त शिक्षकको प्रतिशत		१००		
1.5		प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षाको अनुभव लिई कक्षा १ मा नयाँ भर्ना भएका बालबालिका* (%)	६८.६	७०.२		

उद्येश्य

१. प्रारम्भिक वालविकास उमेरका बालबालिकाहरुको शारीरिक, मानसिक,सामाजिक,संवेगात्मक तथा नैतिक विकास गराउनु ।
२. विद्यालय प्रति वालवालिकाहरुलाई सकारात्मक भावनाको विकास गराउनु ।
३. सबै बालबालिकाहरुलाई वालविकासको अनुभव प्रदान गर्ने ।
४. वालविकास सहजकर्ताहरुको क्षमता विकास गरि वालबालिकाको सर्वाङ्गिण विकासमा सहयोग पुर्याउने ।
५. प्रारम्भिक बालविकासका वालबालिकाहरुलाई विद्यालय शिक्षाको लागि पूर्व तयारी गराउनु ।

चुनौती

१.वालविकास केन्द्रहरुमा प्रयाप्त भौतिक पूर्वाधारको व्यस्था मिलाउनु ।

२.वालविकास सहजकर्ताहरुको क्षमता विकास गरि आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने बनाउनु ।

३.बहुभाषिक वालबालिकाहरुलाई सम्वोधन गर्दै सिकाइ प्रति आकर्षण बढाउनु ।

४.बालविकास सहजकर्ताहरुको पारीश्रमिकमा समयसापेक्ष रुपमा सुधार ल्याउनु ।

रणनीति १

प्रारम्भिक वालविकास शिक्षालाई नैतिक/ आदर्श/मूल्यवान जीवनको आधारशीलाको रुपमा विकास गरि सवै वालवालिकालाई रमाइलो वातावरणमा मनोरञ्जनात्मक तरिकाले सिक्ने अवसर प्रदान गर्ने ।

कार्यनीतिहरु :-

१.१ प्रत्येक विद्यालयमा प्राकृतिक तथा रमणिय वाल उद्यानको विकास गरिनेछ ।

१.२ वालविकास केन्द्रका सहजकर्ताको क्षमता विकास गराइ वालवालिकाहरुलाई विद्यालय शिक्षाका लागि पूर्व तयारी गराउन रमाइलो पढाइ दिगो सिकाइ अभियान संचालन गरिनेछ ।

१.३ वालवालिकाहरुमा असल सामाजिक व्यवहार तथा नैतिक मूल्यमान्यता विकास गराउन समुदायसगँ विद्यालय कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी

१.योजना अवधिको प्रथम तीन वर्ष भित्रमा शिक्षक विद्यार्थीको अनुपातमा वालविकास सहजकर्ताहरु नियुक्त भएका हुनेछन् ।

२.योजनाको प्रथम पाँच वर्ष भित्रमा कक्षा एकमा भर्ना हुने शत् प्रतिशत वालबालिकाहरु वालविकासको अनुभव लिएका हुनेछन् ।

३. योजनाको प्रथम पाँच वर्ष भित्रमा प्रत्येक विद्यालयमा रमणिय वालउद्यान निर्माण भएको हुनेछन् ।

प्रमुख क्रियकलापहरु तथा लक्ष्य

क्र स	**प्रमुख क्रियाकलाप**	**इकाइ**	**भौतिक लक्ष्य(वर्ष ५)**					**भौतिक लक्ष्य(वर्ष १०)**	
			१	२	३	४	५		
२	**मन्टेश्वरी तालिम**	**पटक**	१	१	१	१	१	१०	
३	**रमणिय तथा प्राकृतिक बाल उद्यान**	**संख्या**	४	४	४	४			
४	षोणण युक्त दिवा खाजाको व्यवस्था	**संख्या**	१६	१६	१६	१६	१६		
५	आमा शिक्षा कार्यक्रम	**पटक**	१	१	१	१	१	१०	
६	प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षाका न्यूनतम मापदण्ड प्रबोधिकरण	**पटक**	१	१	१	१	१	१०	
७	परिवार, समुदाय, गैर सरकारी संघसंस्था, निजीक्षेत्रसँगको सहकार्य	**निरन्तर**							
८	बालबालिकाको अभिलेखीकरण	**पटक**	१	१	१	१	१	१०	
९	शिक्षकको योग्यता र क्षमता विकास	**पटक**	१	१	१	१	१	१०	
१०	बालबालिकाको स्वास्थ्य जाँच, खोप तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिलेख व्यवस्थापन, वृद्धि	**पटक**	३	३	३	३	३	१५	

	अनुगमन गर्ने र कुपोषण भएका बालबालिकाको आवश्यक प्रबन्ध गर्ने								
११	स्थानीय भाषालाई प्राथमिकता दिई आवश्यकताअनुसार स्थानीय भाषाको प्रयोग	**निरन्तर**							
१२	परिवार, समुदाय, निजीक्षेत्र तथा गैर सरकारी संघसंस्थाहरूको सहभागिता, संलग्नता र जिम्मेवारी वृद्धि	**निरन्तर**							
१३	**स्थानिय स्तरमा वालविकास शैक्षिक सामाग्रि निर्माण र प्रयोग**	**निरन्तर**							

३.२ आधारभूत शिक्षा

परिचय

शिक्षा ऐन २०२८ अनुसार आधारभुत शिक्षा भन्नाले प्रारम्भिक वालबविकासदेखि कक्षा आठ सम्म दिइने शिक्षा हो। विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना २०६६-२०७२ ले विद्यालय शिक्षाको पुनर्संरचना गरेर कक्षा १-८ लाई आधारभुत शिक्षा र ९-१२ लाई माध्यमिक शिक्षाको शिक्षाको रपमा परिभाषित गरिएको छ। संविधानले विद्यालय तहको शिक्षालाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको क्षेत्र भित्र तथा संघ प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा अधिकार भित्र पनि राखिएको छ। उल्लेखित प्रावधाका आधारमा पनि गुणस्तरिय शिक्षा तीनै तहको सरकार जिम्मेवार हनु आवश्यक छ।

वर्तमान अवस्था

लालझाडी गाउँपालिकाको विद्यालय शिक्षाको आधारभुत तहको वर्तमान अवस्था हेर्दा गाउँपालिका अन्तरगत सञ्चालित १६ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु मध्ये ३ वटा कक्षा १-५ सञ्चालित विद्यालय र ७ वटा कक्षा १-७ सञ्चालित विद्यालय रहेकाछन्। संस्थागत तर्फ जम्मा ७ वटा आधारभुत तह सञ्चालित विद्यालयहरु मध्ये २ वटा कक्षा १-८ सञ्चालित विद्यालय रहेकाछन्। जसमा सामुदायिक तर्फ १,८६८ छात्रा र १,७०७ छात्र गरि जम्मा ३,५७५ विद्यार्थी आधारधुत तहमा अध्यनरत छन् भने संस्थागत तर्फ १६५ छात्र र छात्रा २१६ गरि जम्मा ३७१ जना विद्यार्थी अध्ययनरत रहेकाछन्।

मुख्य कार्यसम्पादन सुचक						
क्रस	तह	सुचांक	आधार बर्ष २०७७		२०८२	२०८७
			राष्ट्रिय	पालिका		
2.1	आधारभुत तह	कक्षा १ मा नयाँ भर्ना भएका बालबालिकाको खुद प्रवेश दर (%)	९६.९	९७.३		
2.2		कक्षा १ मा नयाँ भर्ना भएका बालबालिकाको कूल प्रवेश दर (%)	१२१.९	१२१.४		
2.3		आधारभूत तह (प्राथमिक कक्षा १-५) मा खुद भर्ना दर* (%)	९७.१	९८.८		
2.4		आधारभूत तह (प्राथमिक कक्षा १-५) मा कूल भर्ना दर* (%)	११९.२	११७.३		
2.5		आधारभूत तह (कक्षा ६-८) मा खुद भर्ना दर* (%)	९०.६	९१.२		
2.6		आधारभूत तह (कक्षा ६-८) मा कूल भर्ना दर (%)	९६.१	९७.३		
2.7		आधारभूत तह (कक्षा १-८) मा खुद भर्ना दर* (%)	९३.४	९३.६		
2.8		आधारभूत तह (कक्षा १-८) मा कूल भर्ना दर (%)	११०.४	१०९.५		

2.9		आधारभूत तह(कक्षा १-८) खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचक*	१.०१		१.०१		
2.10		आधारभूत तहको कक्षा ८ सम्मको टिकाउ दर* (%)	७९.३		८१.५		
2.11		आधारभूत तहको कक्षा १ मा भर्ना भई कक्षा ८ पूरा गर्ने दर*(%)	७२.७		७३		
2.12		विद्यालय वाहिर रहेका बालबालिका* (%) कक्षा १-८	६.६		२		
4.1	**अनौपचारिक शिक्षा तथा निरन्तर सिकाइ**	५ बर्ष माथिको साक्षरता दर	८२.०		८९		
4.2		१५-२४ बर्षको साक्षरता दर	९२		९८.३		
4.3		१५ बर्ष माथिको साक्षरता दर	५८		७५		
5.1	**महिला शिक्षक प्रतिशत**	आधारभूत तह (कक्षा१-८)	४३.७		२८.६५		
6.1	**PMEC पुरा गरेका विद्यालयको प्रतिशत**	बालविकास					
6.2		आधारभुत					
6.3		माध्यमिक					
8. 1	**छोड्नेदर**	आधारभूत तह (कक्षा१-८)	३.५६		३		
9.1	**दोहर्याउनेदर**	आधारभूत तह (कक्षा १-८)			३		
10.1	**सिकाइ उपलब्धी दर**	कक्षा ८ ३.२ बाट ३.६ ग्रेड ल्याउने %			७		
10.2		कक्षा ८ ३.६ बाट ४.० ग्रेड ल्याउने %			४		
	प्रारम्भिक कक्षाको पठनसीप	CB EGRA	छात्र	छात्रा			
11.1		CB EGRA कक्षा १ समग्र	७५	६६			
11.2		CB EGRA कक्षा २ समग्र	५३	४५			
11.3		CB EGRA कक्षा ३ समग्र	५९	५१			

चुनौती

१.आधारभुत शिक्षामा सबैको समान पहुँच पुर्याउनु।

२.आधारभुत तहका शिक्षकको आन्तरिक सक्षमतामा सुधार ल्याउनु।

३.आधारभुत तहमा अंगेजी माध्यम बाट पठनपाठन सञ्चालनमा ल्याउनु।

४.स्थानिय पाठ्यक्रमको विकास गरि कार्यान्वयनमा ल्याउनु।

५.विद्यार्थी संख्याको आधारमा विषयगत शिक्षकको परिपूर्ति गर्नु।

उद्येश्य

१.विद्यालय शिक्षामा विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकाको समतामूलक पहुँच स्थापित गर्ने।

२. शिक्षकको क्षमता विकास गरि आन्तरिक क्षमता मा विकास गर्ने।

३. गुणस्तरिय सिकाइका लागि स्थानिय, ज्ञान सीप र प्रविधिलाई उपयोग गर्ने।

४.विद्यार्थी र अभिभावको चाहना बमोजिम आधारभुत तहको प्रारम्भिक कक्षा देखि अंग्रेजी माध्यम बाट पठन पाठन सञ्चालन गर्ने।

रणनीति

१. शिक्षामा समतामूलक पहुँच स्थापित गर्दै स्थानिय ज्ञान, सीप र प्रविधिको उपयोग गरि विद्यार्थी र अभिभावकको चाहना बमोजिम आधारभुत तहको शिक्षालाई शैक्षिक प्रणालीको आधार स्तम्भको रुपमा विकास गर्ने।

कार्यनीति

१. विद्यार्थीलाई विद्यालयमा टिकाउन र सिकाउनका लागि उपयुक्त आकर्षक शैक्षिक वातावरण तयार गरिनेछ।
२. एक विद्यालय एक सीपमूलक कार्यक्रा मार्फत स्थानीय ज्ञान सीप र प्रविधिको संरक्षण गर्न प्रभावकारी रुपमा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछन्।
३. शिक्षण सिकाइलाई विद्यार्थी र अभिभावकको चाहना बमोजिम सिकाइ स्तर विकास गर्न आधारभुत तह कक्षा एक देखि नै अंग्रेजी माध्यमबाट कक्षा सञ्चालन गरिनेछन्।

अपेक्षित उपलब्धि

आगामि पाँच वर्ष आधारभुत तहको खुद भर्नादर शत प्रतिशत पुगेको हुनेछ।

आगामि शैक्षिक सत्र देखि नै स्थानिय पाठ्यक्रम विकास भइ कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ।

योजना अवधिभर आधारभुत तह कक्षा १ ५ सम्म अंग्रेजी माध्यबाट पठन पाठन सञ्चालन भएको हुनेछ।

प्रमुख क्रियाकलाप तथा लक्ष्य

क्र.सं.	प्रमुख क्रियाकलापहरू	इकाइ	भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)						भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
			१	२	३	४	५	जम्मा		
१	विद्यालय नक्शाङ्कन, पुनर्वितरण तथा समायोजन	पटक	१		१			२		
२	मापदण्डअनुसार शिक्षक व्यवस्था	संख्या	१०	१०	१०	१०	१०	५०	५०	
३	सबै बालबालिकालाई विद्यालय भर्ना	पटक	१	१	१	१	१	१	१०	
४	प्रारम्भिक कक्षाका बालबालिकाहरूका लागि पठन सामग्री व्यवस्था	पटक	१	१	१	१	१	१	१०	
५	प्रारम्भिक कक्षा शिक्षणसम्बन्धि शिक्षक तालिम	पटक	१	१	१	१	१	१	१०	
६	विद्यालयको न्यूनतम भौतिक पुर्वाधार विकास	संख्या	१	१	१	१	१	१	१०	

७	विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि परीक्षण	पटक	१	१	१	१	१	१	१०	
९	विद्यालय उत्थानशील योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन	पटक	१	१	१	१	१	१	१०	
१०	सूचना प्रविधिको प्रयोगका लागि आवश्यक संरचना, सामग्री तथा क्षमता विकास	निरन्तर								
१२	विद्यालय पोषण तथा स्वास्थ्य कार्यक्रम र दिवा खाजाको प्रबन्ध	निरन्तर								
१३	अपाङ्गता भएका विद्यार्थीलाई सहयोग	निरन्तर								
१४	पाठ्यपुस्तक तथा पुसतकालय व्यवस्था	निरन्तर								
१५	सन्दर्भ सामग्रीको व्यवस्था									
१७	सिकाइ सामग्री तथा विद्यालय व्यवस्थापन	निरन्तर								
१८	कक्षाकोठामा आधारित मूल्याङ्कन	निरन्तर								
१९	व्यवस्थित परीक्षा प्रणाली									
२१	विव्यस, शिअसंका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास	पटक	१	१	१	१	१	५	१०	
२२	अभिभावक जागरण अभियान	पटक	१	१	१	१	१	५	१०	

क्रस	कार्यक्रम		आधारभूत सुचक ०७७	०७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६		८७
१	पहुँच		९८.३	९९	१००									
२	टिकाउ दर		८६.१५	८८.४	९०	९२	९४	९६	९८	१००				
३	दोहर्याउने दर		५.१	४	३	२	१	०.२						
४	छाड्ने दर		३.७	३	२.५	२	१.३	१	०.१					
५	सिकाइ उपलब्धि	अंग्रेजी	५०	५५	५८	६०	६५	७०	७५	८०	८६	९०		९५
		नेपाली	५०	५५	५८	६०	६५	७०	७५	८०	८६	९०		९५
		गणित	४९	५५	५८	६०	६५	७०	७५	८०	८६	९०		९५
६	गणित पार्क		४	४	५	३								
७	वनष्पति विज्ञान		४	४	५	३								
८	ज्ञानवर्धक संगीतमय प्रार्थना		८	८										

९	पेशागत सहयोग	४ पटक	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर		निरन्तर

३.३ माध्यमिक शिक्षा

परिचय

नेपालको संवविान २०७२ ले माध्यमिक तहको शिक्षा नि:शुल्क पर्स गर्ने हक स्थिपत गरेको छ भने अनिवार्य तथा नि:शुल्क शिक्षा ऐन २०७५ले प्रत्येक नागरिकलाई माध्यमिक शिक्षा प्रदान गर्ने दायित्व राज्यको हुनेछ भनि उल्लेख गरेको छ। संविधानले एकातिर विद्यालयय तहको शिक्षालाई स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र रहने व्यवस्था गरेको देखिन्छ भने अर्कोतिर संघ, प्रदेश र स्थानिय सरकारको साझा अधिकार भित्र पनि राखेको छ।संविधानका उल्लेखित प्रावधानहरुले आम नागरीकका लागि गुणस्तरीय शिक्षा सुलनश्चित गर्न एकल तथा साझा अधिकारको सूचिमा तीनै तहका सरकारलाई जिम्मेवार बनाउन स्पष्ट दिशा निर्देश गरेको छ। शिक्षा ऐन २०२८ ले कक्षा ९-१२ सम्म माध्यमिक शिक्षाको रुपमा राखेको छ। अनिवार्य आधारभूत शिक्षा अन्तगात सबै बालबालिकाहरुले कक्षा ८ सम्मको गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गरिसकेपछि विद्यार्थीको रुचि र क्षमता अनुसार माध्यमिक तहमा परम्परागत, प्राविधिक र साधारण धारको शिक्षा छनोट गर्न अवसर प्रदान गर्नु पर्दछ ।यस तहको शिक्षालाई जीवनोपयोगी, उत्पादनमुखी, प्रविधीयुक्त, सीपमूलक र व्यावहारिक बनाउनु पर्दछ । आधारभूत तहमा विद्यार्थीले हासिल गरेको तार्किक र गणीतिय सीपको उपयोग गरेर आफ्नो रुचि र क्षमता अनुसार विद्यार्थीले साधारण शक्षाको लक्ष्य लिएर विभिन्न विषयमा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने लक्षय लिने वा विभिन्न किसिमका प्राविधिक र व्यावसायिक सीप हालसि गरेर भविष्यमा आय आर्जनको बाटो सुनश्चितत गर्ने भन्ने निर्णय माध्यमिक तहको शिक्षाले गर्नुपर्दछ ।लालझाडी गाउँपालिकाको माध्यमिक तहआ शिक्षा प्रविधियुक्त, सीपमूलक, निशुल्क, बालमैत्री र समावेशी बनाउने नीति लिएको छ ।

वर्तमान अवस्था

लालझाडी गाउँपालिकाको विद्यालय तहको वर्तामान अवस्था हेर्दा गाउँपालिका अन्तरगत सञ्चालित १६ वटा सामुदायिक विद्यालयहरु मध्ये ६ वटा विद्यालयहरु माध्यमिक तह सञ्चालित रहेकाछन्। उक्त ६ वटा विद्यालय मध्ये ३ वटा कक्षा ९-१० सञ्चालित र ३ वटा कक्षा ११-१२ सञ्चालित छन्। गाउँपालिका भित्र हाल एउटा पनि प्राविधिक धार सञ्चालित विद्यालय नरहेको अवस्था छ भने माध्यमिक शिक्षाको परीक्षाकेन्द्र पनि गाउँपालिका भित्र नरहेको अवस्था छ। माध्यमिक तहमा कुल जना छात्र र जना छात्रा गरि विद्यार्थी हाल अध्ययनरत छन्।

मुख्य कार्यसम्पादन सुचक						
क्रस	तह	सुचांक	आधार बर्ष २०७७		२०८२	२०८७
			राष्ट्रिय	पालिका		
3.1	माध्यमिक तह	माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) मा खुद भर्ना दर* (%)	२९.२	३१.२		
3.2		माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) मा कूल भर्ना दर* (%)	५१.२	५२.६		
3.3		माध्यमिक तह (कक्षा ११-१२) मा खुद भर्ना दर* (%)	६४.६	६६.७		

3.4		माध्यमिक तह (कक्षा ११-१२) मा कूल भर्ना दर* (%)	६४.६	६५.२		
3.5		माध्यमिक तह (कक्षा ९-१२) मा खुद भर्ना दर* (%)	४७.६	४८.५		
3.6		माध्यमिक तह (कक्षा ९-१२) मा कूल भर्ना दर* (%)	७१.४	७२.२		
3.7		कक्षा १ मा भर्ना भएका बालबालिका मध्ये कक्षा १० मा पुग्ने टिकाउ दर (%)	६०.३	५५.८		
3.8		कक्षा १ मा भर्ना भएका बालबालिका मध्ये कक्षा १२ मा पुग्ने टिकाउ दर (%)	२९.२	२७		
3.9		कक्षा ९-१२ को खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचक*	१.०२			
5.2		माध्यमिक तह (कक्षा९-१२)	२०.६	१.००		
8.2		माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०)	३.७	३.५		
9.2		माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०)		२		
10.1	**सिकाइ उपलब्धी दर**	कक्षा SEE ३.२ बाट ३.६ ग्रेड ल्याउने %		६		
10.4		कक्षा SEE ३.६ बाट ४.० ग्रेड ल्याउने %		०		

चुनौती

१. माध्यमिक तहका बालबालिकालाई गाउँपालिका भित्रै परिक्षा दिन पाउने व्यवस्था मिलाउनु ।
२. प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइ आत्मनिर्भर सीपमुलक जनशक्ति तयार पार्नु ।

उद्येश्य

१. माध्यमिक शिक्षा परीक्षा केन्द्र स्थापना गर्ने ।
२. प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा सञ्चालन गर्ने ।

अपेक्षित उपलब्धि

योजना अवधिमा गाउँपालिका भित्र माध्यमिक शिक्षा परीक्षा केन्द्र स्थापना भएको हुनेछ ।

योजना अवधिभर गाउँपालिका अन्तरगत प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षण संस्था स्थापना भइ सञ्चालनमा आएको हुनेछ ।

प्रमुख क्रियाकलापहरू **र लक्ष्य**

	प्रमुख क्रियाकलापहरू		भौतिक लक्ष्य (५ वर्ष)		

क्र.सं.		इकाइ	१	२	३	४	५	जम्मा	भौतिक लक्ष्य (१० वर्ष)	कैफियत
१	नि: शुल्क माध्यमिक शिक्षाका लागि आवश्यक कानून, कार्यविधि र निर्देशिका तयारी	पटक	१					१	१	
२	विद्यालय नक्शाङ्कन, पुनर्वितरण तथा समायोजन	पटक	१					१	१	
३	विज्ञान, गणित तथा कम्प्यूटर विज्ञान विषय अध्ययनका लागि अवसर	पटक			१			१	२	
४	मापदण्डअनुसार शिक्षक व्यवस्था	संख्या	३	४	८	१०		२५	२५	
५	विद्यालयको न्यूनतम भौतिक पुर्वाधार विकास	निरन्तर								
६	विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि परीक्षण	निरन्तर								
७	सूचना प्रविधिको प्रयोगका लागि आवश्यक संरचना, सामग्री तथा क्षमता विकास	निरन्तर								
८	शिक्षक पेशागत सहयोग प्रणालीको र कार्यान्वयन									
९	विद्यालय पोषण तथा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम	निरन्तर								
१०	व्यवस्थित परीक्षा प्रणाली	निरन्तर								
११	नमूना विद्यालय विकास							१	२	
१२	प्राविधिक सञ्चालन							१	२	

रणनीति २

गाउँपालिका भित्र हालसम्म माध्यमिक शिक्षाको परीक्षा केन्द्र नभएकाले परीक्षा केन्द्र संचालन गरिसक्ने ।

कार्यनीति

२.१ लालझाडी गाउँपालिका भित्र आधार वर्ष भित्रमा माध्यमिक शिक्षाको परीक्षा केन्द्र सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

क्रस	कार्यक्रम	आधारभूत सुचक ०७७	०७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४
१	पहुँच	८५	८८	९०	९२	९४	९६	९८	१००
२	टिकाउ दर	६०.३	६५	६९	७२	७६	८०	८३	८५
३	दोहर्याउने दर	२	१.५	०.५	०.१				
४	छाड्ने दर	२.८	२.०	१.५	१.०	०.१			

५	सिकाइ उपलब्धि	अंग्रेजी	५०	५८	६५	७२	७८	८५	९०	९५
		नेपाली	५०	५८	६५	७२	७८	८५	९०	९५
		गणित	५०	५८	६५	७२	७८	८५	९०	९५
		विज्ञान	५०	५८	६५	७२	७८	८५	९०	९५
६	गणित पार्क		४	६	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
७	वनष्पति विज्ञान		३	३	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
८	प्रार्थना		६	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
९	पेशागत सहयोग		४ पटक	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर

३.४ प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सीपविकास तालिम

रणनीति ३

आत्म निर्भरउन्मुख प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको विकास तथा विस्तार गर्ने

कार्यनीतिहरु

३.१ विद्यालय मार्फत सामाजका आवश्यकता तथा सीपमूलक शिक्षाका चाहाना पूरा गरि विद्यार्थीलाई आत्म निर्भर वनाउन १ विद्यालय १ सीपमूलक कार्यक्रम मार्फत पेशागत तथा व्यवशायिक तालिम प्रदान गरिनेछ।

३.२ गाउँपालिकामा पाँच वर्ष भित्र वहुप्राविधिक विद्यालय संचालन गरिनेछ।

रणनीति ४

आधारभूत तह देखि नै व्यवसायिक शिक्षाको जग वलियो वनाइ आत्मनिर्भरता उन्मुख शैक्षिक प्रणाली विकास गर्ने।

कार्यनितिहरु

४.१ गाउँपालिका भित्र विद्यार्थीको चाहाना एवम् सामाजको आवश्यकता वमोजिम प्राविधिक विद्यालयहरु संचालन गरिनेछन।

४.२ प्रत्येक विद्यालयहरुमा पेशागत सिप विकास गर्ने छोटो अवधिको एक विद्यालय एक सीपमूलक तालिम प्रदान गरिनेछ।

४.३ व्यवसायिक शिक्षाको विकास गर्न शिक्षकको पेशागत दक्षता अभिवृदि गरिनेछ।

४.४ व्यवसायिक शिक्षालाइ जिवनको आधारस्थम्भको रुपमा विकास गर्न उचित व्यवशायिक दक्षता विकास गरिनेछ।

३.५ उच्च शिक्षा

रणनीति ५

गाउँपालिका भित्र तीन वर्ष भित्र उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने शैक्षिक संस्था संचालन गर्ने।

कार्यनीतिती

५.१ हाल सम्म गाउँपालिका भित्र उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने शिक्षण संस्था संचालनमा नरहेकोले योजना अवधिको प्रथम तीन वर्षभित्र उच्च शिक्षण संस्था संचालन गरि वालवालिकाहरुलाइ पालिका भित्र नै उच्च शिक्षा हाँसिल गर्न सक्ने अवसर प्रदान गरिनेछ।

३.६ पाठ्यक्रम पाठ्यसामग्री

विद्यालयमा नेपाल सरकारद्वारा तोकिएको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री प्रयोग गरिनेछ। थप पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीको विद्यालयवाट माग भइ आएमा आवश्यकता र औचित्यको आधारमा यसको व्यवस्थापन पालिकावाट गरिनेछ। शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा वालवालिकाले आफ्नो परिवेश र वरपरका भाषा- संस्कृति रीति - रिवाज, रहनसहन, चाडपर्व, धार्मिक क्रियाकलाप र अवसरलाई ग्रहण गर्दै यसलाई जीवन्तता प्रदान गरि पुस्तान्तरण गर्न आधारभूत तहको पाठ्यक्रममा स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भएकोले पालिका भित्रका यस्ता पक्षलाई समावेश गरी पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिनेछ।

३.७ शिक्षक व्यवस्थापन र विकास

शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाका संवाहकको रुपमा शिक्षक रहने भएकाले पालिका भित्र कार्यरत शिक्षकहरुलाई उच्च मनोवलताका साथ आफ्नो कार्य क्षेत्रमा संलग्न भइ प्रभावकारी शिक्षण सिकाइका माध्यम द्वारा गुणस्तरिय शिक्षा प्रदान गरी समग्र शैक्षिक योजनालाइ सफलकार्यान्वयनको सम्वाहकको रुपमा शिक्षक रहेकाले निजहरुको पेशागत क्षमता विकास र उन्नयनका लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिने छ। शिक्षक दण्ड र पुरुष्कार प्रणाली लागु गरी यसलाई उनीहरुको वृत्तिविकासलाई विद्यार्थीको विषयगत सिकाइ उपलब्धिसगँ जोडिनेछ।

३.७.१ शिक्षक तयारी

शिक्षण पेशामा स्थानीय जनशक्तिलाई आकर्षण र रोजगारी प्रदान गर्न शिक्षक सेवा आयोग तयारी कक्षा संचालन गरिनेछ।

३.७.२ शिक्षक पेशामा आकर्षण र नियुक्ति

शिक्षण पेशालाई आकर्षक वनाउन कार्यरत जनशक्तिलाई अल्पकलिन तालिम,प्रोत्साहन,अनुभव आदान प्रदान,नमूना कक्षा अवलोकन तथा प्रदर्शन, पुरुष्कार र दण्ड (reward and punishment) प्रणाली लागु गरिनेछ।

३.७.३ शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप

रणनीति ६

विज्ञान तथा सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने।

कार्यनीति

६.१ विद्यार्थीहरुमा वैज्ञानिक चिन्तन तथा गणितीय सीपको विकास गर्न विद्यालय हाताभित्र वनष्पति विज्ञान प्रयोगशाला तथा गणित पार्क निर्माण गरिनेछन।

६.२ गाउँपालिका भित्र माध्यमिक तह कक्षा ११/ १२ मा विज्ञान संकाय संचालनको सुरुवात गरिनेछ।

६.३ सूचना प्रविधि शिक्षालाई व्यवहारिक जीवनको अङ्गको रुपमा विकास गर्दै सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोगका लागि विद्यालयहरुको संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ।

६.४ प्रत्येक विद्यालयमा द्रुततर गतिको इन्टरनेट सेवा विस्तार गरी संचालनमा ल्याइनेछ।

६.५ गुणस्तरीय शिक्षाकालागि शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापमा आधुनिक प्रविधिको विस्तार गरि सो को उपयोग वाट विद्यार्थी केन्द्रित विधिको प्रयोगमा शिक्षकहरुलाई अभ्यस्त वनाइ समग्र शैक्षिक उपलब्धि वृदि गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ।

६.६ विश्वव्यापि माहामारी covid- 19 को कारणले शिक्षा क्षेत्रमा आएको स्थिरतालाइ चलायमान वनाउन चुनौतिलाइ अवसरको रुपमा लिदै उचित शैक्षिक प्रणाली अवलम्वन गरि सिर्जनात्मक सिकाइको विकास गर्न आवश्यक कार्यको थालनी गरिनेछ।

३.७.४ शिक्षकको जिम्मेवारी/दायित्व/ आचार संहिता

शिक्षकहरुको वृत्तिविकासलाई विद्यार्थीको उपलब्धिसगँ जोड्दै आफ्नो पेशा प्रति जिम्मेवार वनाइनेछ। शिक्षक र विद्यालयलाई पुरष्कृत गर्ने आधारको रुपमा शैक्षिक उपलब्धि (कक्षागत तथा विषयगत) लाई मूख्य आधार वनाइनेछ। शिक्षक विद्यार्थी आचारसंहिता पालना भए नभएको सम्वन्धमा वि व्य स, शि अ सं र पालिकाबाट समय समयमा अनुगमन गरिनेछ।

३.७.५ शिक्षक सहयोग पद्दति

रणनीति ७

विद्यालयहररुलाई सिर्जनात्मक र प्रयोगात्मक सिकाइका केन्द्रविन्दु वनाउन सवै विद्यालयहरुको जनशक्तिलाई सुशासन युक्त क्षमतावान र जवाफदेही वनाउने।

कार्यनीति

७.१ विद्यालयहरुमा/ विद्यार्थीहरुलाई रमाइलो वातावरण सिक्ने अवसर प्रदान गर्न विद्यालयहरुमा प्राकृतिक मौलिक सुन्दरता कायम गरिनेछ। गणित तथा वनष्पति पार्क निर्माण गर्ने कार्यको सुरुवात गरिनेछ।

७.२ शिक्षा क्षेत्रमा कार्यरत सवै तहको जनशक्ति लाइ उचित क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दै नैतिक तथा मेधावी/ आत्म निर्भर जनशक्ति उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

७.३ सक्षम र पारदर्शी विद्यालय प्रशासन कायम राख्न पद सोपान प्रणाली कायम गर्दै हरेक जनशक्ति लाई उचित अवसर प्रदान गरिनेछ।

७.४ शिक्षक पेशागत विकासका लागि शिक्षक तालिम केन्द्र, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ र गाउँपालिकाको समन्वयमा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन।

७.५ गाउँपालिका वाट विद्यालय अनुगमन सुपरिवेक्षण र पृष्ठपोषणको कार्य निरन्तर रुपमा संचालन गरिनेछ।

७.६ शिक्षक सहयोग पद्दतिको मुख्य जिम्मेवार व्यक्तिको रुपमा प्रअ लाई लिइनेछ।

७.७ विषयगत रोष्टर समूह तयार गरि विद्यालयलाई आवश्यक शैक्षिक पृष्ठपोषणका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन। विद्यालयको मागको आधारमा अल्पाकालिन विषयगत तालिम संचालन गरिनेछ।

३.७.६ शिक्षक क्षमता विकास कार्यक्रम

रणनीति ८

गुणस्तरिय शिक्षा प्रदान गर्नका लागि विद्यालयमा कार्यरत सवै शिक्षकहरुको पेशागत सुदृढिकरण गर्ने ।

कार्यनीति

८.१ शैक्षिक क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास गरि गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चत गर्न अनुभव आदान प्रदान तालिम तथा पेशागत वृति विकासका अवसरहरु प्रदान गरिनेछन ।

८.२ शिक्षक क्षमता विकास कार्यक्रम माग र आवश्यकताका आधारमा संचालन गरिनेछ ।

८.३ आवश्कता अनुसार शिक्षक क्षमताको उपयोग गर्न आन्तरिक सरुवा गरिने छ ।

८.४ शिक्षकको पेशागत क्षमतामा सहयोग पुर्याउन उच्च शिक्षाका विषय विज्ञ द्वारा शिक्षकलाई प्राविधिक सहयोगको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

३.८ विद्यालय व्यवस्थापन (प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन समेत)

रणनीति ९

विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा प्रअलाई विद्यालय संचालन, व्यवस्थापन र अनुगमनमा जिम्मेवार वनाइ आवश्यकताका आधारमा क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

कार्यनीति

९.१ विद्यालय तथा समुदायको सम्वन्ध सुमधुर वनाइ विद्यालय प्रति समुदायको अपनत्व विकास गर्न अभिभावक शिक्षा, मनोपरामर्श, विव्यस शिअस क्षमता विकास लगायत Bringing community to the school and Bringing school to the community जस्ता कार्यक्रम हरु संचालन गरिनेछन

९.२ प्रशासनिक व्यवस्थापनका लागि पदसोपान प्रणाली कायम गरिनेछ ।

९.३ लालझाडी गाउँपालिका भित्र संचालित संस्थागत विद्यालयहरुको प्रभावकारी तरिकाले नियमन गरिनेछ ।

९.४ शैक्षिक गुणस्तर अभिवृदि गर्न सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयविच प्रतिष्पर्धात्मक वातावरण तयार गरिनेछ ।

९.५ नमुनाको रुपमा सिद्द वैजनाथ आवि छोटोभाकललाई महिलाद्वारा व्यवस्थित विद्यालयको रुपमा विकास गरिनेछ ।

९.६ नीजि लगानीका शैक्षिक संस्थाहरुमा संस्थागत सु- सासन कायम गर्न नियमनको दायरामा ल्याइनेछ ।

९.७ शैक्षिक तथ्याकं समयमा अध्यावधिक गरि पालिकामा बुझाउन व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागु गरिनेछ ।

३.९ निरन्तर शिक्षा खुला सिकाइ, अनौपचारिक शिक्षा जीवन पर्यन्त सिकाइ र शिक्षा

रणनीति १०

परम्परागत र स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण गर्दै वैज्ञानिक खोज र अनुसन्धानलाई प्राथमिकता दिई नवीन प्रविधिलाई समाजको समग्र विकासमा उपयोग गर्ने ।

कार्यनीति

१०.१ समाजमा परम्परागत रुपमा रहेका स्थानीय ज्ञान सीपलाइ समुचित तरिकाले व्यवस्थापन गरिनेछ ।

१०.२ स्थानीय प्रविधिको संरक्षण गरि सीप तथा अनुभव हस्तान्तरणका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन ।

१०.३ निरन्तर शिक्षा खुला सिकाइ, अनौपचारिक शिक्षा जीवन पर्यन्त सिकाइ र शिक्षाका लागि तथ्याङ्क विश्लेषण गरि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

१०.४ यसका लागि अनौपचारिक विद्यालय र सामुदायिक सिकाइकेन्द्रको परिचालन गरिनेछ ।

१०.५ साक्षर पालिका घोषणा भइसकेको सन्दर्भमा साक्षरोत्तर र आयआर्जनका कार्यक्रमका माध्यमबाट सिकाइलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

३.१० गुणस्तरिय सार्वजनिक शिक्षा

रणनीति ११

सार्वजनिक शिक्षाको प्रभावकारिता यसको गुणस्तरमा आधारित हुने भएकोले गुणस्तरीय शिक्षाका लागि आवश्यक सम्पूर्ण अवयवहरुको प्रभावकारिता वृद्धिगरि सार्वजनिक शिक्षाप्रति समाजले हेर्ने दृष्टिकोणमा परिवर्तन गर्न र सार्वजनिक शिक्षालाई समाजको आकर्षणको केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने ।

कार्यनीति

११.१ गुणस्तरीय शिक्षाका लागि आवश्यक स्रोत पहिचान र परिचालनमा सरोकामरवालासगँ सहकार्य गर्ने ।

११.२ सार्वजनिक शिक्षामा स्रोतको कमिका कारण गुणस्तर प्रभावित हुन नदिन राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ- संस्थाहरुसगँ समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

११.३ योजना अवधिभरमा सवै सामुदायिक विद्यालयहरुलाई भौतिक रुपमा सुविधा सम्पन्न वनाइनेछ ।

११.४ विषयगत सिकाइ उपलव्धिलाई योजना अवधिभरमा राष्ट्रिय मानक सम्म पुर्याइनेछ ।

११.५ विषयगत शिक्षक उपलव्धताको समानुपातिक वितरणका लागि दरवन्दी मिलान कार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई यथोचित तरिकाले सम्पन्न गरिनेछ ।

११.६ नेपाल सरकारवाट तोकिएको दरवन्दी प्राप्तिका लागि संघिय तथा प्रदेश सरकारका सम्वन्धित निकायमा पहलकदमि गरिनेछ ।

११.७ संघीय/ प्रदेश सरकारवाट दरवन्दि प्राप्त नहुन्जेल सम्मका लागि अल्पकालिन समस्या सामाधानको रुपमा पालिकावाट गुणस्तर सहयोग अनुदानलाइ निरन्तरता दिइनेछ ।

रणनीति १२

संगीत, खेलकुद, कला, र साहित्य स्वास्थ्य शिक्षाको माध्यम वाट शिक्षाको गुणस्तर विकास गर्ने ।

कार्यनीति

१२.१ विद्यालयहरुलाई सिकाइ र सुन्दरताका केन्द्रविन्दु वनाउन अर्थपूर्ण कक्षाकोठा व्यवस्थापन गणित तथा वनस्पतिविज्ञान पार्क निर्माण , नाट्यप्रदशनी स्थल, योग, ध्यान, संगीत, खेलकुद, कला, साहित्य, स्वास्थ्य शिक्षाका कार्यक्रमहरु प्रथमिकताका साथ संचालन गरिनेछन ।

१२.२ प्रत्येक विद्यालयमा ज्ञानवर्द्धक आनन्दमय संगीत प्रार्थना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१२.३ कक्षाकोठामा शिक्षण विधि खेलमा आधारित वनाउन शिक्षक तथा विद्यार्थीको उचित क्षमता विकास गरिनेछ ।

१२.४ विद्यार्थीहरुमा कला र सौन्दर्य प्रति अनुराग विकास गर्न मौलिक सांस्कृतिक झलकहरुको प्रदर्शन गर्ने अवसर प्रदान गरिनेछ ।

१२.५ विद्यार्थीहरुमा चिन्तनमय, सिर्जनात्मक, वस्तुपरक साहित्यिक क्षमता विकास गराउन प्रतियोगितात्मक अभ्यासको अवसर प्रदान गरिनेछ ।

१२.६ प्रविधियुक्त शिक्षालाई दिगो र प्रभावकारी वनाउन द्रुत गतिको इन्टरनेट सेवा विस्तार तथा विकास र विद्यालयमा सु - शासन कायम गर्न प्रभावकारी व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३.११ आर्थिक र सामाजिक रुपमा पछाडि परेका वर्गको पहुँच

रणनीति १३

शिक्षामा समतामूलक पहुँच स्थापित गरि दिगो विकासका लक्ष्य न. ४ हाँसिल गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

कार्यनीति

१३.१ शिक्षामा समतामूलक पहुँच स्थापित गर्न समावेशी शिक्षा, पोशाक, छात्रवृति, सिकाइ सामग्री तथा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछन ।

१३.२ विद्यालमा बालबालिका नपठाउने अभिभावकलाई सचेतनाका लागि वडा तथा गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधामा न्युन प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

१३.३ शैक्षिक प्रणालीमा समाजको अपनत्व विकास गराई विद्यालय प्रति अधिकाधिक सहभागि गराउन अभिभावक जागरण अभियान संचालन गरिनेछ ।

३.१२ शिक्षामा सूचना प्रविधिको पहुँच विस्तार र उपयोग

रणनीति १४

१४.१ नवीनतम शिक्षण सिकाइ प्रविधिको उपयोग गरि सिकाइ प्रक्रियालाई प्रभावकारी र दिगो वनाउन नवीनतम प्रविधिको पहुँच वृद्धि गर्ने ।

कार्यनीति

१४.२ सवै विद्यालयमा प्रविधियुक्त शिक्षणका लागि आवश्यक पूर्वाधारको पहुँचमा वृद्धि गरिनेछ ।

१४.३ सवै विद्यालयलाइ इन्टरनेट सुविधाको पहुँचमा ल्याइनेछ ।

१४.४ माहामारि तथा विपदको समयमा पनि शिक्षण सिकाइ कार्यलाइ निरन्तरता दिन प्रविधिको प्रयोगमा विद्यालयलाई जिम्मेवार वनाइनेछ ।

१४.५ शिक्षण सिकाइमा विकास भएका नविनतम प्रविधिको प्रयोग गरि शिक्षण सिकाइलाइ सिर्जनात्मक मनोरञ्जनात्मक प्रयोगात्मक र प्रभावकारी वनाइनेछ ।

३.१३ शिक्षामा कमजोर वर्गको पहुँच/ समावेशी शिक्षा

रणनीति १५

आर्थीक र सामाजिक रुपले विपन्न वर्गका वालवालिका तथा लक्षित वर्गका वालवालिकाहरुकालागि विद्यालयको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

कार्यनीति

१५.१ विपन्न र सामाजिक रुपमा पछि परेका अभिभावकको पहिचान गरि उनिहरुको आयआर्जन वृद्धिका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

१५.२ संस्थागत विद्यालयहरुलाइ सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तरगत विपन्न समुदायका वालवालिकालाइ नि:शुल्क शिक्षाका व्यवस्थापन गर्न लगाइनेछ ।

१५.३ समाजका लब्धप्रतिष्टित र विद्त व्यक्तिलाइ विपन्न वालवालिकाको अभिभावकत्व ग्रहण गरि पठन पाठनको व्यवस्था मिलाउन प्रोत्साहित गरिनेछ ।

३.१४ विद्यालय सुशासन

विद्यालय र विद्यालयमा सञ्चालित कार्यक्रमहरु प्रति अभिभावक लगायतका सरोकारवालाहरुको सहभागिता वृद्धि गरि विद्यालय प्रतिको अपनत्वमा सुधार ल्याउन विद्यालयमा सञ्चालन गरिने सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुमा सुशासनको प्रत्याभुतिका लागि विद्यालयलाई जिम्मेवार बनाउन आवश्यक देखिन्छ ।

रणनीति १६

नक्साङ्कनका आधारमा विद्यालयहरुलाइ समायोजन गर्ने ।

कार्यनीति

१६.१ विद्यार्थी संख्याका आधारमा विद्यालय समायोजन गरिनेछ ।

१६.२ सामाजिक परीक्षणलाई विद्यालय सुशासनको महत्वपूर्ण अवयवको रुपमा लिइनेछ ।

१७.३ विद्यालयको संस्थागत विकासको प्रत्याभुति दिन कार्यक्रमसँग सम्वन्धित पदाधिकारी/शिक्षकको सहभागितामा मात्र तदनुरुपका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछन् ।

रणनीति १७

विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाहरुमा स्वप्रेरित सु-शासन कायम गर्ने ।

कार्यनीति

१७.१ शैक्षिक क्षेत्रमा कार्यरत जनशक्तिको समुचित व्यवस्थापन गरी उत्तरदायि विद्यालय प्रशासनको विकास गरिनेछ।

१७.२ प्रधानाध्यापकको व्यवस्थापकीय तथा नेतृत्व क्षमता विकास गर्न प्रभावकारि कार्यक्रम संचालन गरिनेछन।

१७.३ विद्यालयहरुमा सूचना प्रणालीलाइ क्रमश: व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।

१७.४ विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृदि गर्न विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षक अभिभावकसघंलाई जफावदेही वनाउन क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गरिनेछन।

१७.५ सिकाई उपलब्धि व्यवहारिक र जिवनउपोयोगि वनाउन Bringing community to the school कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

परिच्छेद ४ संस्थागत संरचना र क्षमता विकास

मुलुकले अगालेको संघीय शासन प्रणालि अनुरुप तीन तहका सरकारहरु स्थापना भइ क्रियाशील अवस्थामा रहेको अवस्थामा स्थानीय सरकार गाउँपालिका संघीय ढाँचा अनुरुप अघि वढिरहेको अवस्थामायसको क्षमता विकासका लागि विशेष गरि संघिय तथा प्रदेश सरकारहरुले आवश्यक संस्थागत क्षमता विकासमा समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने आजको आवश्यक्ता हो। अभिभावकको रुपमा रहेको संघीय सरकारले स्थानीय सरकारलाई स्रोत साधन प्रविधि हस्तान्तरण तथा खोज अनुसन्धान जस्ता पक्षमा सहयोग पुर्याइ संघीयता कार्यान्वयनको प्रयोगको पहिलो चरणमा रहेका र अनुभव र अभ्यासमा सिक्दै गरेका स्थानीय सरकारलाई सवल र सक्षम वनाउन दोहोरो समन्वय सहकार्य र सहअस्तित्वलाई स्विकार गरि शिक्षा क्षेत्रका योजना कार्यक्रम र वजेटमा समानुपातिक र समन्यायिक साझेदारीका साथै शैक्षिक नीति नियमहरुमा तत्काल संशोधन गरि शिक्षा सम्वन्धि संविधान प्रदत्त अधिकारको स्वतन्त्र रुपमा कार्यान्वयन गर्ने पक्षमा सहजिकरण गर्नु पर्ने देखिन्छ। त्यसैगरि नजिकको साझेदार सरकारको रुपमा रहेको प्रदेश सरकारले पनिशिक्षा लगायत सवै क्षेत्रमा पालिका प्रथम भन्ने रणनीति अक्तियार गर्न सकेमा संघियताको मर्म अनुरुप तीन तहका सरकारले जनआवश्यकता र अनुमोदित कार्यक्रम संचालन गरि लाभको प्रतिफलको उच्चतम उपयोग गरि सुखि नेपाली समृद्द नेपाल वनाउने अभियानमा सहयोग पुर्याउनुपर्ने देखिन्छ।योजनामा लक्षित शैक्षिक कार्यक्रम संचालनकालागि विद्यमान संरचना (शि अ के,विद्यालय,पालिका) को उपयोग गरिनेछ।

परिच्छेद ५ लगानी र स्रोत व्यवस्थापन

कुनै पनि योजना र कार्यक्रम सफलताको मेरुदणडको रुपमा लगानी रहेको हुन्छ। योजनामा प्रक्षेपित कार्यक्रम सञ्चालनका लागि तीनै तहका सरकारको सहभागिता अपरिहार्य हुने हुँदा यस योजनामा समेत सो तथ्यलाई हृदयंगम गरि सबै तहबाट अपेक्षित सहयोग प्राप्त हुने मान्यताको आधारमा कार्यक्रमहरु प्रक्षेपित गरिएका छन्। यसका साथै राष्ट्रिय तथा अन्तर्ष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाहरुको समेत सहभागिताको अपेक्षा गरि कार्यक्रमहरु प्रस्तावित गरिएका छन्। माथि उल्लेखित संस्था तथा निकायहरुबाट प्रदान गरिने स्रोतको सुनिश्चिततामा मात्र योजना सफल हुने तथ्य निर्विवाद रुपमा रहन्छ।यद्दपी स्थानिय तहको योजना भएकोले अधिकतम स्रोतको परिचालन पनि सोहि तहबाट गरिएको छ। (विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा समावेश छ।)

माथिउल्लेखित योजना कार्यान्वयनका लागि योजना अवधिको प्रथम पाँच वर्षमा १,१२,७८,५०,२४० अक्षरेपी एक अर्व बाह्र करोड अठहत्तर लाख पचास हजार दुई सय चालिस रुपैया खर्च हुने अनुमान गरिएको छ।यसमा पालिकाबाट सुधार गरिएको शैक्षिक कार्यक्रमको प्रभावकारिता बृद्धि भइ सामुदिक विद्यालयमा बढेका र आगामी दिनमा बढ्न जाने विद्यार्थी

संख्याले स्रोत सुनिश्चिततामा थपघट हुन गइ बार्षिक रुपमा समायोजन तथा संसोधन हुने पुर्वानुमानमा यो योजना तयार गरिएको छ।

परिच्छद ६ कार्यान्वयन , अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समन्वय र सहजिकरण।

शैक्षिक गुणस्तर विकासमा कार्यक्रम कार्यान्वयन अनुगमन तथा मुल्यांकन महत्वपूर्ण हुने भएकाले गाउँपालिका भित्र शैक्षिक गुणस्तर विकासका लागि विद्यालयहरुमा प्रधानाध्यापक, शिक्षक अभिभावक संघ, वि व्य स, वडा कार्यालय, आधारभुत तथा माध्यमिक शिक्षा कार्यालय, गाउँकार्यपालिका बाट कार्यक्रमगत तथा पटके रुपमा नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन गरि सुझाव तथा पृष्ठपोषण प्रदान गरिने छ भने प्रदेश तथा संघीय कार्यालयहरुलाई अनुगमन तथा पृष्ठपोषण लागि पहल गरिने छ।

४ परिच्छेत ६ को लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना

..........................प्रदेश/स्थानीय तह

कार्यक्रम कार्यान्वयन योजना तथा अनुगमन योजना

बजेट उपशीर्षक नं. : **वार्षिक बजेट (रू):** **आ .व. 2078/79**

रु लाखमा

क्रि. नं.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शिर्षक	बार्षिक लक्ष्य		कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रिया	समयावधि	कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार निकाय /महाशाखा / शाखा	अनुगमनका लागि जिम्मेवार निकाय/महाशाखा / शाखा	अनुगमन सूचक	कैफियत
			परिमाण	वजेट						
१	तलव भत्ता				निकासा	चौमासिक	प्रअ/लेखा	शिक्षा शाखा	निकासा विवरण	
२	शैक्षीक गुणस्तर सुधार				कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका अनुसार	निरन्तर	शिक्षक/प्रअ	विद्यालय	कार्यक्रम विवरण	
३	पाठ्पुस्तक				निकासा	तेस्रो चौमासिक	शिक्षक/प्रअ	गाउँपालिका	निकासा विवरण	
४	छात्रवृत्ति				निकासा	तेस्रो चौमासिक	शिक्षक/प्रअ	गाउँपालिका	निकासा विवरण	
५	अनौपचारिक तथा				निकासा	तेस्रो चौमासिक	सा सि केन्द्र	गाउँपालिका	निकासा विवरण	

	वैकल्पिक शिक्षा									
६	दिवा खाजा				निकासा	तेस्रो चौमासिक	शिक्षक/प्रअ	गाउँपालिका	निकासा विवरण	
७	सेनिटरी प्याड				निकासा	तेस्रो चौमासिक	शिक्षक/प्रअ	गाउँपालिका	निकासा विवरण	
८	भौतिक पूर्वाधार				निकासा	निरन्तर	विद्यालय	गाउँपालिका	पूर्वाधार संख्या	
९	उच्च शिक्षा सञ्चालन				सम्भाव्यता अध्ययन	आ व २०७९/८०	विद्यालय/गाउँपालिका	कार्यपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम	
१०	विज्ञान संकाय सञ्चालान				अनुमति	आ व २०७९/८०	विद्यालय/गाउँपालिका	कार्यपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम	विद्यालयलाई उत्प्रेरित गर्ने
११	शिक्षक पेशागत सहयोग				तालिम/ कार्यशाला	निरन्तर	तालिम केन्द्र/शिविसई/गाउँपालिका	तालिम केन्द्र/शिविसई/गाउँपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम	
१२	वाल उद्धान निर्माण				निर्माण	निरन्तर	विद्यालय	पालिका	निर्मित संख्या	
१३	नमूना विद्यालय				गुरुयोजना निर्माण	आ व२०७८/७९	विद्यालय	पालिका/शिविसई	गुरुयोजना कार्यान्वयनको अवस्था	
१४	प्राविधिक विद्यालय				सम्भाव्यता अध्ययन	आ व २०७८/७९	विद्यालय/गाउँपालिका	कार्यपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम	विद्यालयलाई उत्प्रेरित गर्ने
१५	सिपमुलक तालिम				तालिम कार्यक्रम स्वीकृति	आ व २०७८/७९	विद्यालय/गाउँपालिका	कार्यपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम र संख्या	
१६	खेलकुद, संगीत				कार्यक्रम सञ्चालन	निरन्तर	विद्यालय	पालिका	सञ्चालित कार्यक्रम र संख्या	
१७	शिक्षक तयारी कक्षा				कार्यक्रम सञ्चालन	आवश्यकतानुसार	पालिका	कार्यपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम र संख्या	
१८	गणित पार्क				निर्माण	निरन्तर	विद्यालय	पालिका	निर्मित संख्या	

१९	मनोपरामर्श				कार्यक्रम सञ्चालन	आवश्यकत ानुसार	पालिका	कार्यपालिका	सञ्चालित कार्यक्रम र संख्या	
२०	क्षमता विकास				तालिम/ कार्यशाला	तालिम/ कार्यशाला	निरन्तर	तालिम केन्द्र/शिविसई/गाउँपालिका	तालिम केन्द्र/शिविसई/गाउँपालिका	विव्यस/शिअसं
२१	जनशक्ति व्यवस्थापन				भर्ना	तालिम/ कार्यशाला	निरन्तर	संघ/प्रदेश/गाउँपालिका	संख्या	

अनुसुचि १

रणनीति १८

१ उपलव्धिलाई नतिजामुखी वनाउन र वास्तविक क्षमताको वस्तुनिष्ट मूल्याङ्कन प्रणाली विकास गर्नु

कार्यनीति

१८.१उपलब्धिमा आधारीत वस्तुनिष्ट मूल्याङ्ककन प्रणाली विकास गरिनेछ।

१८.२ मूल्याङ्ककन प्रणालीलाइ क्रमश: प्रविधिमा आधारित तथा व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ।

परिच्छेद ७ मुख्य मुख्य-क्रियाकलाप र उपलब्धि सूचक

यस योजना कार्यान्वयनको अन्तिम वर्षमा राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रतिष्पर्धा गर्न सक्ने जनशक्ति तयार भइ यो गाउँपालिका शैक्षिक आकर्षणको केन्द्र भइ सकेको हुनेछ। आत्म निर्भर शैक्षिक प्रणालीको विकास भइ सिर्जनात्क सिकाइ उपयोगमा रहनेछ। योजनाको अन्त सम्ममा गाउँपालिकाको साक्षरता दर सतप्रतिशत पुगेको हुनेछ। आधारभूत तहको खुद भर्ना दर सतप्रतिशत पुगेको हुनेछ।गाउँपालिका भित्र उच्च शिक्षण संस्था संचालनमा आई सकेको हुनेछ।

त्यसैगरि योजना अवधि भित्र संघीय सरकारको सहयोगमा एक र पालिकाको सहयोगमा एक नमूना विद्यालय सञ्चालनमा आइ यस पालिकाका बासिन्दाहरु लाभान्वित हुनेछन्। योजना अवधि भित्र न्यूनतम एक बहुप्राविधिक तथा व्यवसायिक विद्यालय सञ्चालन गरि बालबालिकालाई पालिका भित्रै प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा आर्जन गर्ने अवसर प्राप्त भइ स्वरोजगारको अवसर उपयोग गरि जीवनस्तर सुधारिएको हुनेछ।हाल सम्म पालिकामा माध्यमिक परीक्षा केन्द्र सञ्चालन नभएकोले योजना अवधिको पहिलो वर्षमा नै आफ्नै पालिकामा रहि परीक्षा दिने अवसर प्राप्त भइ विद्यार्थीको व्ययभार कम हुनेछ।सञ्चालित माध्यमिक विद्यालयहरु मध्ये न्यूनतम एक विद्यालयमा विज्ञान संकाय सञ्चालन गरि पालिका भित्रै विज्ञान विषय अध्ययनको अवसर प्राप्त हुनेछ। एक विद्यालय एक सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरि बालबालिकाहरुमा सानै उमेर देखि सीपमूलक शिक्षाको अवसर प्राप्त भइ सीपयुक्त जनशक्ती उत्पादन गरि सोको माध्यमबाट बालबालिका तथा उनका परिवारको आयआर्जन क्षमता बृद्धि हुन गइ सहज जीवनयापनको उद्येश्य पुरा हुनेछ। गणित पार्क तथा वनस्पति विज्ञान प्रयोगशाला निर्माणको माध्यमबाट बालबालिकामा गणितिय अवधारणामा वृद्धि हुन गइ विषयगत उपलब्धि स्तरमा सुधार हुनेछ। त्यसैगरि विद्यालयहरुमा प्रार्थनाको समयमा ज्ञानवर्द्धक, संगितमय प्रार्थना सञ्चालन गरि उनिहरुको शारीरिक र मानसिक एकाग्रता कायम हुनुमा सहयोग पुग्नेछ।योजना अवधि भित्रै लालझाडी प्रतिष्ठान स्थापना भइ स्थानिय भाषा, संस्कृति, चाडपर्व,रितिरिवाज लगायतका मौलिक पक्षको संरक्षण र पुस्तान्तरणमा सहयोग पुग्नेछ। खेलकुद तथा संगीतको माध्यबाट बालबालिकाहरुको क्षमता बृद्धि गरि राष्ट्रिय ता अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिस्प्रधा

गर्न सक्न सक्षम हुनेछन् । सुदृढ शिक्षक पेशागत सहयोग प्रणालीको माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ स्तर सुधार गरि बालबालिकाहरुको विषयगत सिकाइ उपलब्धि सुधार हुन गइ सक्षम र प्रतिस्प्रधि बन्नेछन् । साथै पेशागत सहयोग प्रणालीको माध्यमबाट शिक्षक स्वयंको पेशागत क्षमताको उन्नयन हुनेछ र सोको प्रतिफल विद्यार्थीको नतिजामा देखिनेछ ।

अनसूची १

१ प्रस्तावित कार्यक्रम र नतिजा खाका (उपलब्धि सूचकहरु)

क्स		**मुख्य कार्यक्रम**	**लक्ष्य इकाइ**	०७८ ७९	०८९ ८०	०८० ८१	०८१ ८२	०८२ ८३	०८३/८४ ८७/८८	**योजना अवधिको जम्मा**	**कैफियत**
		राष्ट्रिय/ अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिष्पर्धि नागरिक तयार	२५००	१००	१५०	२००	२५०	३००	१५००		
		नमूना विद्यालय	२	१		१				२	
		बहुप्राविधिक विद्यालय सञ्चालन	१			१				१	
		उच्च शिक्षा अध्ययन संस्था सञ्चालन	१				१				
		माध्यमिक परीक्षा केन्द्र सञ्चालन	१								
		विज्ञान संकाय सञ्चालन	१			१				१	
		एक विद्यालय एक सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन	१६	८	८					१६	
		गणीत पार्क	१६	४	४	८				१६	
		वनस्पति विज्ञान प्रयोगशाला	१६	४	४	८				१६	
		ज्ञानवर्द्धक, संगितमय प्रार्थना सञ्चालन	१६	१०	६					१६	

		खेलकुद तथा संगीत शिक्षा सञ्चालन	**१६**	**४**	**४**	**८**				**१६**	
		शिक्षक पेशागत सहयोग	**२१३**							**२१३**	**निरन्तर**

२ वित्तिय योजना

क्रश	शिर्षक वा क्षेत्र वा क्रियाकलाप	अनुमानित कुल आवश्यक बजेट	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०७७/७८ देखि २०८१/८२	बजेट स्रोत (हजारमा)					
									संघिय सरकार	प्रदेश सरकार	स्थानीय सरकार	गैसस	जनसहभागिता	अन्य
१	तलव भत्ता			५४३६२	५७५५८	६३३१६	६९६४७	७६६११	√		√			
२	शैक्षीक गुणस्तर सुधार			४०४५	४४४९	४८९३	५३८२	५९२०	√	√	√	√		
३	पाठ्पुस्तक			२९२९	३२२१	३५४४	३८९८	४२८८	√					
४	छात्रवृत्ति			१२१७	१३९८	१५३७	१६९१	१८६०	√					
५	अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा			९००	९९०	१०८९	११९७	१३१७	√		√			
६	दिवा खाजा			७९५९	८७४	९६१	१०५८	११६३	√					

७	सेनिटरी प्याड			१५२७	१६७९	१८४७	२०३२	२२३५	√					
८	भौतिक पूर्वाधार			३०४००	३३४०	३६७०	४०३०	४४३०	√	√	√	√		
९	उच्च शिक्षा सञ्चालन				३००	६०००	६५००	६०००	√	√	√			
१०	विज्ञान संकाय सञ्चाल ान								√		√			
११	शिक्षक पेशागत सहयोग			७०००	७५००	८०००	९०००	९८००	√	√	√			
१२	वाल उद्धान निर्माण			२०००	३०००	३५००	३८००	४३००			√			
१३	नमूना विद्यालय			१५०००	२००००	२००००	२५००	२०००		√				
१४	प्राविधिक विद्यालय				२०००	२५००	३०००	३२००		√		√		
१५	सिपमुलक तालिम			६०००	६०००	६५००	७०००	७५००		√	√	√		
१६	खेलकुद ,संगित			६०००	६५००	६५००	६८००	७२००	√		√			
१७	शिक्षक तयारी कक्षा			३०००	३०००	३५००	३५००	३५००			√			
१८	गणित पार्क			१६००	१७००	१७००	१७५०	१८००			√	√		
१९	मनोपरामर्श			१०००	१०००	१५००	१५००	१५००			√			
२०	क्षमता विकास			३०००	३५००	३५००	४०००	४५००	√	√	√	√		

२१	जनशक्ति व्यवस्थापन				५०००	७०००	१००००	१५०००	√	√	√	√		
				१८४७३९	२०३२१२.९	२२३५३४.२	२४५८८७.६९	२७०४७६.४५						

लालझाडी गाउँपालिकाको १० वर्षे शिक्षा क्षेत्र योजना निर्माणको क्रममा तपशिल बमोजिमका स्रोतहरुलाई योजना निर्माणको आधारको रुपमा लिएको छ।

१ शिक्षा आयोगका विभिन्न प्रतिवेदनहरु

२ विज्ञ समुहको सल्लाह सुझावहरु

३ वुद्धिजिवि, समाज सेवि, राजनिति दल तथा संघ संस्थाबाट प्राप्त सल्लाह सुझावहरु

४ शिक्षक विद्यार्थी प्रधानाध्यापक तथा अभिभावकका सल्लाह सुझाव तथा आकांक्षाहरु

५ लालझाडि गाउँपालिकाको पाश्वचित्र

६ लालझाडी गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

७ संघिय तथा प्रदेश सरकारको विभिन्न निति निर्देशनहरु

८ नमुना विद्यालयका असल अभ्यासहरु

९ लालझाडी शिक्षा सम्मेलनको घोषणा पत्र

सुझावको अपेक्षा सहित हार्दिक धन्यवाद !